

GEORGE ORWELL
Paris ve Londra'da Beş Parasız

Down and Out in Paris and London

İletişim Yayınları 3190 • İletişim Klasikleri 157

ISBN-13: 978-975-05-3353-2

© 2022 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM

1. Baskı 2022, İstanbul

DİZİ YAYIN YÖNETMENİ Murat Belge

YAYINA HAZIRLAYANLAR Güneş Akkor, Barış Özkul, Zeynep Sarıfakıoğlu

KAPAK Suat Aysu

KAPAK RESMİ Augustus Edwin Mulready, “Bitkin”

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Nebiye Çavuş

BASKI Ayhan Matbaası · SERTİFİKA NO. 44871

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/31 Bağcılar 34218 İstanbul

Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CILT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

GEORGE ORWELL

Paris ve Londra'da Beş Parasız

Down and Out in Paris and London

ÇEVİREN *Müge Günay*

YAZARIN ÖNSÖZÜ
VE BARIŞ ÖZKUL'UN SONSÖZÜYLE

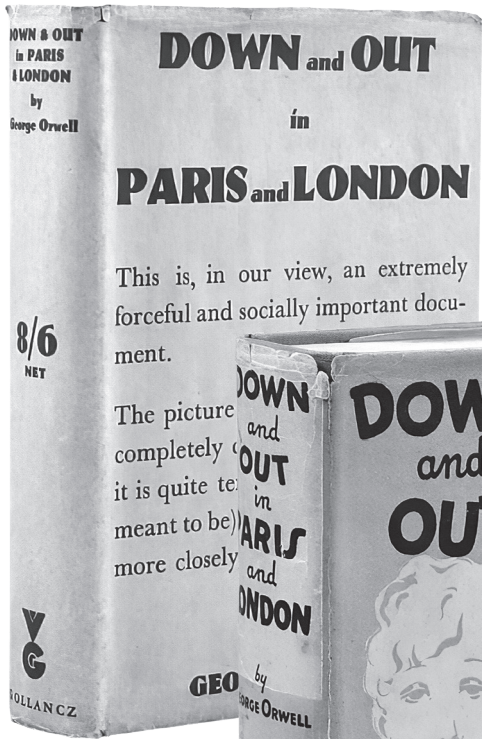
GEORGE ORWELL (ERIC ARTHUR BLAIR) 25 Haziran 1903'te babasının Britanya İmparatorluğu'na bağılı bir memur olarak görev yaptığı Hindistan'ın Motihari şehrinde doğdu. Bir yaşındayken annesi ve kardeşleriyle birlikte İngiltere'ye döndü. 1908'de Oxfordshire'daki Henley'de bulunan bir ilkokula başladı. Lisede Kraliyet Bursu'yla Eton College'a kaydoldu. Ailesinin maddi durumu elvermediğı için üniversiteye kaydını yaptıramadı ve 1922'de Hindistan Emperyal Polis Kuvvetleri'ne katıldı. Burma/Myanmar'da beş yıl kaldıktan sonra polislikten istifa edip İngiltere'ye döndü ve yazı yazarak geçinmeye çalıştı. İlk kitabı *Paris ve Londra'da Beş Parasız* 1933'te, *Burma Günleri* 1934'te yayımlandı. Lokantalarda bulaşıkçı olarak çalıştı. Aralık 1936'da İspanya'ya gidip İspanya İç Savaşı'nda Franco kuvvetlerine karşı savaştı; silahla boğazından yaralandıktan sonra karısıyla birlikte Fransa'ya kaçtı. 1938'de *Katalonya'ya Selam*'i tamamladıktan kısa bir süre sonra ciddi bir tüberküloz tedavisi görmek üzere Preston Hall Sanatoryumu'na yattı. 1939'da *Bogulmamak İçin*, 1940'da *Balinanın Karnında* yayımlandı. *Aslan ve Unicorn*'un (The Lion and the Unicorn) yayımlandığı 1941'de BBC'nin Doğu Servisi'nde prodüktör olarak çalışmaya başladı; T.S. Eliot, E.M. Forster gibi edebiyatçıları programlarında ağırladı. Edebiyat editörlüğü yaptı. İkinci Dünya Savaşı sırasında Avrupa'ya geçip Fransa ve Almanya'da savaş muhabiri olarak çalıştı. 1945'te *Hayvan Çifliği*, 1949'da *Bin Dokuz Yüz Seksen Dört* yayımlandı. 21 Ocak 1950'de Londra'da tüberkülozdan hayatını kaybetti. Bütün dünyada büyük ilgi çeken ve sayısız dile çevrilen kitaplarının yanı sıra *The Observer*, *The Horizon*, *The Manchester Evening News*, *The Tribune* gibi gazete ve dergilerde birçok makalesi yayımlanmıştır.

İÇİNDEKİLER

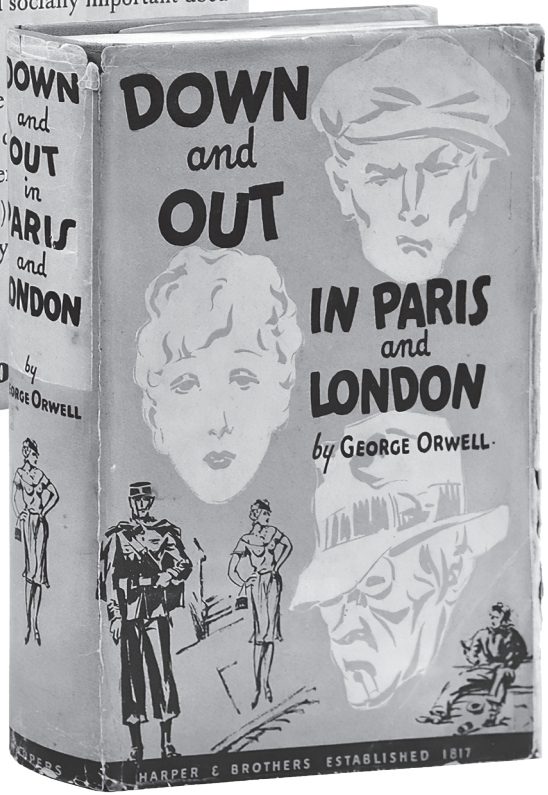
KİTABA DAİR GÖRSELLER	7
KRONOLOJİ	13
ÖNSÖZ / GEORGE ORWELL	27

Paris ve Londra'da Beş Parasız

SONSÖZ / BARIŞ ÖZKUL	257
----------------------------	-----

Kitabın 1933'te İngiltere (solda) ve Amerika'da (altta) yapılan ilk baskılarının kapakları.

20. yüzyılın ilk yarısından Paris manzaraları:

Kitaptaki Coq d'Or sokağındaki Hôtel des Trois Moineaux'nun esin kaynağı olan Orwell'in Paris'teyken kaldığı Hôtel des Bons Amis'nin bulunduğu Pot de Fer Sokağı.

Kitaptaki Hôtel X'e esin kaynağı olan Hôtel Lotti.

I

Rue du Coq d'Or, Paris, saat sabahın yedisi. Sokaktan peşe peşe yükselen öfkeli, hırıltılı bağırışlar. Kaldığım otelin karşıdaki küçük otelin müdiresi Madam Monce, üçüncü kattaki pansiyonere seslenmek için kaldırıma çıkmıştı. Çıplak ayaklarına bir terlik geçirmişti ve kırılmış saçları salkım saçak dağılmıştı.

Madam Monce: “*Salope! Salope!*”¹ Sana kaç kere söyledim duvar kâğıdının üstünde böcek ezme diye! Oteli satın aldığını mı sanıyorsun, ha? Neden herkes gibi pencereden atmıyorsun onları? *Putain!*”² *Salope!*”

Üçüncü kattaki kadın: “*Vache!*”³

Bunun üzerine her köşeden bir pencere savrulup açıldı ve sokağın yarısının kavgaya katılmasıyla rengârenk bir bağırış korosu oluştu. On dakika sonra birden sesleri kesildi; bir süvari taburu geçiyordu, herkes susup onu izledi.

Bu sahneyi sırf Rue du Coq d'Or'un ruhuna ilişkin bir fi-

1 (Fr.) Kaltak

2 (Fr.) Şillik.

3 (Fr.) İnek.

kir vermesi için kısaca aktarıyorum. O sokakta kavga gürültüden başka bir şey olmaz anlamına gelmiyor bu; ama yine de bu türden en az bir kavganın yaşanmadığı sabah pek azdı. Sokağın atmosferini kavgalar, seyyar satıcıların kederli bağırışları, kaldırımlarda portakal kabuğunu önüne katıp süren çocukların gürültüsü, geceleri yüksek sesle söylenen şarkılar ve çöp arabalarının ekşi kokusu oluştururdu.

Çok dar bir sokaktı; sanki yıkılacakları anda hep birlikte donup kalmışlar gibi tuhaf bir vaziyette birbirlerine yaslanmış yüksek, harap evlerden oluşan derin bir vadi gibiydi. Evlerin hepsi oteldi ve çoğunluğunu Polonyalıların, Arapların ve İtalyanların oluşturduğu müşterilerle tıklım tıklım doluydu. Otellerin altında bir şiline sarhoş olabileceğiniz küçük *bistrolar* vardı. Cumartesi akşamları o muhitteki erkek nüfusun neredeyse üçte biri sarhoş olurdu. Kadınlar yüzünden kavga çıkardı; oranın en ucuz otellerinde kalan Arap inşaat işçilerinin ise tuhaf kan davaları olur, bunları çözüme kavuştururken bazen sandalyeleri, bazen de silahlarını kullanırlardı. Geceleri polisler o sokağa iki kişi girmeye özen gösterirdi. Epey gürültülü bir yerdi. Fakat bu gürültü ve pislik içinde oranın yerlisi saygın Fransızlardan oluşan dükkân sahipleri, fırıncılar, çamaşırcılar ve benzerleri, kimseye bulaşmadan, sessizce, küçük çaplı bir servet biriktirerek yaşayıp giderdi. Paris'in kenar mahallelerinin iyi bir temsiliydi burası.

Benim kaldığım otelin adı Hôtel des Trois Moineaux'ydu. Bu beş katlı, karanlık, köhne ağıl; ahşap bölmelerle kırk odaya bölünmüştü. Odalar küçük, ruhsuz ve daima pisti çünkü temizlik görevlisi yoktu ve oranın *patronu* Madam F.'nin ortalığı silip süpürecek vakti olmuyordu. Duvarlar kibrit çöpü kadar inceydi ve üzerindeki çatlaklar pembe duvar kâğıdıyla kat kat kaplanarak gizlenmiş, kâğıtlar gevşemiş, içlerine hamamböcekleri yuva yapmıştı. Böcekler asker taburla-

rı gibi uzun sıralar halinde gün boyu tavanın kenarında yürür, geceleri ise aç kurtlar gibi aşağı inerlerdi; öyle ki hepsini topluca öldürmek için birkaç saatte bir uyanmak zorunda kalırdınız. Bazen durum dayanılmaz bir hal aldığında yan odaya kaçmaları için kükürt yakardınız; buna mukabil yan odadaki pansiyoner de *kendi* odasında kükürt yakıp böcekleri geri yollardı. Pis bir yerdi ama Madam F. ve kocası iyi insanlar olduğu için kendinizi evinizde hissederdiniz. Odaların kirası haftalık otuz ile elli frank arasında değişiyordu.

Pansiyonerler kısa süreliğine konaklayanlardan, çoğunlukla bavulsuz gelen, bir hafta kalıp giden yabancılardan oluşuyordu. Her meslekten insan vardı; kunduracılar, duvarcılar, taş ustaları, inşaat işçileri, öğrenciler, fahişeler, eskiciler. Bazıları aşırı derecede yoksuldu. Çatı katındaki odalardan birinde Amerikan pazarı için süslü ayakkabılar diken Bulgar bir öğrenci vardı. Saat altıdan on ikiye kadar yatağında oturup bir düzine ayakkabı diker, otuz beş frank kazanır, günün geri kalanında da Sorbonne'daki derslere katılırdı. Papaz olmak için okuyordu, yere yayılmış köselelerin arasında teoloji kitapları açık bir şekilde dururdu. Başka bir odada bir Rus kadınla kendini sanatçı diye tanıtan oğlu yaşıyordu. Anne, tanesi yirmi beş santimden çoraplara yama yaparak günde on altı saat çalışıyor, sık giyimli oğlu ise Montparnasse kafelerinde avarelik ediyordu. Odaların biri iki ayrı pansiyonere verilmişti; biri gündüz, öbürü gece çalışıyordu. Bir başka odada ise dul bir kadın iki yetişkin kızıyla aynı yatağı paylaşıyordu, kızların ikisi de verem hastasıydı.

Otelde acayip tipler vardı. Paris'in yoksul mahalleleri acayip insanların –kimsesiz kalmış, normal ya da saygın olmak için çabalamaktan vazgeçmiş, hayattan keyif alan, hafif çatlak kişilerin– bir araya geldiği bir yer. Yoksulluk onları alışlagelmiş davranış kalıplarından muaf kılmış, tıpkı paranın insanları çalışmaktan muaf kılması gibi. Otelimizdeki pansiy-

yonerlerin bir kısmının kelimelerle tarif edilemeyecek kadar tuhaf hayatları vardı.

Mesela yaşlı, kılıksız, b c r bir çift olan Rougierler garip bir iŐle meŐguldüler. St. Michel Bulvarı'nda kartpostal satıyorlardı. Enteresan olan Őuydu ki, bu kartpostallar pornografik kartpostallar gibi mühürlü paketlerde satılıyordu ama aslında Loire'daki Őatonun fotoŐraflarıydılar; alan kiŐiler bunu çok geç fark ediyorlardı ve tabii hiçbir zaman Őik yet etmiyorlardı. Rougierler haftada yaklaŐık yüz frank kazanıyordu ve paralarını idareli kullanarak her zaman yarı tok ve yarı sarhoş olmayı baŐarıyorlardı. Odaları  yle pisti ki kokusu bir kat aŐaŐıdan duyuluyordu. Madam F.'ye göre ikisi de üstündeki kıyafeti dört senedir  ıkarmamıŐlardı.

Ya da kanalizasyonda  alıŐan Henri vardı. Uzun boylu, kıvrıcık saçlı, melankolik bir adamdı; kanalizasyon işçilerinin giydiŐi o uzun çizmeler romantik bir hava katardı ona. Henri'nin tuhaflıŐı,  alıŐtıŐı zamanlar hariç hiç konuŐmamasıydı, gerçekten de günlerce konuŐmazdı. Daha bir sene öncesine kadar iyi bir iŐvereninin yanında Őoförlük yapıyor, para biriktiriyordu. Bir gün  Őık oldu, kız onu reddedince kendine h kim olamayıp kıza bir tekme attı. Kız tekmeyi yedikten sonra Henri'ye sırlıŐklam  Őık oldu, iki hafta birlikte yaşayıp Henri'nin bin frangını harcadılar. Sonra kız Henri'ye ihanet etti; Henri kızı kolundan bı akladı ve altı ay hapis cezası aldı. Kız bı aklandıktan sonra Henri'ye daha derin bir sevgi duymaya başladı, bunun üzerine barıŐtular ve Henri'nin tahliye olduktan sonra bir taksi alması ve evlenip yuva kurmaları konusunda anlaŐtular. Fakat iki hafta sonra kız yine ihanet etti Henri'ye, Henri hapisten  ıktıŐında kız hamileydi, Henri bu sefer bı aklamadı onu. BiriktirdiŐi bütün parayı çekip i ki  lemlerinde harcadı ve bu dönem bir ay daha hapis cezası almasıyla sonuçlandı; ondan sonra kanalizasyonda çalışmaya başladı. Henri'yi hiçbir Şey konuŐmaya ra-

zı edemiyordu. Ona neden kanalizasyonda çalıştığını sorduğunuzda asla cevap vermez, elleri kelepçeliymiş gibi bileklerini kavuşturup başını güneye, hapishanenin olduğu tarafa doğru sallamakla yetinirdi. Sanki yaşadığı talihsizlik onu bir günde aklından etmişti.

Ya da mesela yılın altı ayını Putney’de ailesiyle, altı ayını Fransa’da geçiren R. adında bir İngiliz vardı. Fransa’dayken günde dört litre, cumartesileri ise altı litre şarap içerdi; şarap Azor adalarında Avrupa’dakinden daha ucuz olduğu için bir keresinde oralara kadar gitmişti. Nazik, uysal biriydi, kavgaya gürültüden hep uzak dururdu ve hiçbir zaman ayık gezmezdi. Öğlene kadar yataktan çıkmaz, sonra da gece yarısına kadar *bistrot*daki köşesinde usulca, ağır ağır içerdi. İçerken ki bar, kadınısı bir sesle antika mobilyalardan bahsedirdi. O mahallede benim haricimdeki tek İngiliz oydu.

En az bunlar kadar acayip hayatlar süren daha pek çok kişi vardı: camgöz olduğunu asla kabul etmeyen Romanyalı Mös-yö Jules, Limousin bölgesinden taş duvar ustası Furex, pinti Roucolle –gerçi o ben gelmeden önce ölmüştü–, imzasını cebinde taşıdığı bir kâğıt parçasından kopyalayan ihtiyar eskici Laurent. İnsan vakit bulabilse bunlardan bazılarının biyografilerini yazmak eğlenceli olurdu. Mahallemizdeki insanları sırf ilginç oldukları için değil, her biri hikâyenin bir parçası olduğu için tasvir etmeye çalışıyorum. Yoksulluk hakkında yazıyorum ve yoksullukla ilk kez bu kenar mahallede tanıştım. Pisliği ve garip hayatlarıyla bu kenar mahalle, öncelikle yoksullukla ilgili ibret verici bir ders oldu, sonra da kendi tecrübelerimin arka planını oluşturdu. İşte bu yüzden oradaki hayata ilişkin bir fikir vermeye çalışıyorum.